

Nr.	Titel document	Datum	Afzender	Ontvanger	Uitzonderingsgrond vlgs. Woo	Beoordeling
1.	01.AGENDA MT.pdf	00-00-00	BZK	n.v.t.	5.1.2.e	Deels openbaar
2.	02.Nota Beantwoording Kamervragen over IPCC i.r.t. CN.pdf	16-05-2022	BZK	BZK	5.1.2.e	Deels openbaar
3.	03.Nota ter voorbereiding van gesprek overbestedingsplan NMBP.pdf	09-03-2022	BZK	BZK	5.1.2.e; 5.1.2.i	Deels openbaar
4.	04.Nota - Voorbereiding gesprek gedeputeerde Den Heyer.pdf	21-02-2022	BZK	BZK	5.1.2.b; 5.1.2.e; 5.1.2.i; Buiten reikwijdte	Deels openbaar
5.	05.SWOT Bonaire.pdf	n.v.t.	BZK	n.v.t.	n.v.t.	Geheel openbaar
5a.	05a. Nota – Overleg met staatssecretaris en IenW	11-07-2019	BZK	BZK	5.1.2.e; 5.1.2.i; Buiten reikwijdte	Deels openbaar
6.	06.Spreektekst Verzamel-commissiedebat BES 23 maart 2022.pdf	n.v.t.	BZK	n.v.t.	5.1.2.i	Niet openbaar
7.	07.Spreektekst Korel_.pdf	03-01-2022	BZK	n.v.t.	5.1.2.i	Niet openbaar
8.	08.Factsheets dossier KOREL duurzaamheid.pdf	n.v.t.	BZK	n.v.t.	5.1.2.b; 5.1.2.e; Buiten reikwijdte	Deels openbaar
9.	09.QenA dossier KOREL duurzaamheid.pdf	n.v.t.	BZK	n.v.t.	5.1.2.i	Niet openbaar
10.	10.Reis CN - Vrijdag 17 juni 2022 Bonaire.pdf	10-06-2022	BZK	n.v.t.	5.1.2.e; Buiten reikwijdte	Deels openbaar
11.	11.Nota Kamerbrief verduurzaming energie CN.pdf	16-03-2022	BZK	BZK	5.1.2.b; 5.1.2.e; 5.1.2.i	Deels openbaar
12.	12.Annex B - Taakverdeling Rijk - Openbaarlichaam Saba.pd	13-06-2022	BZK	BZK	Buiten reikwijdte	Deels openbaar
13.	13.Nota aanbiedingsbrief rapport handhaving natuur- en milieuwetgeving Caribisch Nederland (3).pdf	18-06-2020	BZK	BZK	5.1.2.e	Deels openbaar
14.	14.VAO BES 2 juli 2019.pdf	27-06-2019	BZK	BZK	5.1.2.e; Buiten reikwijdte	Deels openbaar
15.	15.Nota - Dossier ter voorbereiding van het commissiedebat Caribisch Nederland op 23 maart 2022 (2).pdf	18-03-2022	BZK	BZK	5.1.2.e	Deels openbaar

22.	22. Bestedingsplan Regio Envelop 2e tranche.pdf	24-01-2022	n.v.t.	n.v.t.	Buiten reikwijdte	Deels openbaar
23.	23. Bijlage 1 - EZK Voorbereiding gesprek mw den Heyer (gedeputeerde Bonaire) opm PERSOONSNAAM.pdf	18-03-2022	EZK	EZK	5.1.2.b; 5.1.2.e; 5.1.2.f; 5.1.2.i	Deels openbaar
24.	24. 20211220 Dutch Caribbean scoping - discussion points for climateminister.pdf	00-12-2021	Blue Marine Foundation	BZK	n.v.t.	openbaar
26.	26. Taakverdeling Rijk - Openbaar lichaam Bonaire.pdf	16-06-2022	BZK	BZK	Buiten reikwijdte	Deels openbaar
27.	27. Taakverdeling Rijk - Openbaar lichaam Saba.pdf	16-06-2022	BZK	BZK	5.1.2.e; Buiten reikwijdte	Deels openbaar
34.	34. 20210409 SG LW Bijlagen agendapunten.pdf	09-04-2021	LNv	LNv	5.1.2.b; 5.1.2.e; Buiten reikwijdte	Deels openbaar
36.	36. Bijlage 2 BES projectenoverzicht.pdf	10-01-2018	BZK	BZK	5.1.2.f; Buiten reikwijdte	Deels openbaar
38.	38. Brief derden Greenpeace NL (1).pdf	31-05-2022	Greenpeace	TK	5.1.2.e	Deels openbaar
40.	40. Fiche LNv regio enveloppe koraal bescherming en herstel v2.pdf	26-09-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Openbaar
41.	41. Fiche natuur en landbouw.pdf	07/14-01-2018	BZK, t.b.v. reis Stass BZK naar Curaçao, Aruba en Bonaire	BZK	n.v.t.	Openbaar
42.	42. Formulier FIN bij Bestedingsplan NMBP.pdf	26-09-2022	FIN	n.v.t.	Buiten reikwijdte	Deels openbaar
46.	46. Nazending bijlage 6b regio envelop lijst ingediende voorstellen.pdf	06-04-2018	lenW	n.v.t.	5.1.2.b; Buiten reikwijdte	Deels openbaar
47.	47. Nota tweede tranche Regio Envelop CN(1).pdf	08-10-2019	BZK	BZK	5.1.2.e; Buiten reikwijdte	Deels openbaar
48.	48. RE_ DCNA op Statia.pdf	23-05-2022	DCNA	BZK	5.1.2.e	Deels openbaar
51.	51. Verslag stuurgroep land en water 29-01-21 - Concept.pdf	29-01-2021	LNv	BZL, lenW, OLB	5.1.2.e; Buiten reikwijdte	Deels openbaar

53.	53. WGIA fiche uitvraag inlopen achterstanden Natuur en Koraal.pdf	n.v.t.	BZK	n.v.t.	5.1.2.e	Deels openbaar
54.	54. Zienswijze documentnummer 20211220.pdf	05-04- 2022	BZK	BZK	5.1.2.b; 5.1.2.e	Deels openbaar

Aan
Van

Staatssecretaris BZK
DGKR

nota

Beantwoording Kamervragen over het IPCC-rapport i.r.t.
CN

TER BESPREKING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2022-0000266030

Datum
16 mei 2022

Opgesteld door
S. T. a., DGKR, Afdeling
Bestuur
K. T. a.

Samengewerkt met
EZK, IenW, LNV

Bijlage(n)
1

Aanleiding

Tweede Kamerleden Van Raan (PvdD) en Simons (BIJ1) hebben op 14 maart jl. vragen gesteld aan de ministers van Klimaat en Energie en van Infrastructuur en Waterstaat en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het meest recente IPCC-rapport in relatie tot Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Geadviseerd besluit

Instemmen met het mede namens u verzenden van de beantwoording aan de Kamer door de minister van Klimaat en Energie.

Kern

- In de Kamervragen wordt verwezen naar het *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC)-rapport uit 2022¹ van en wat hieruit kan worden afgeleid voor CN en wat het handelingsperspectief van het Rijk hierop is. De Kamervragen zijn vrij technisch ingestoken.
- Belangrijkste boodschap namens EZK, IenW, LNV en BZK is dat voor klimaatadaptatie een taak is weggelegd voor zowel de Rijksoverheid en de decentrale overheid, als het bedrijfsleven en de burgers in Caribisch Nederland.
- In Europees Nederland zijn er diverse programma's, waar CN van is uitgesloten, zoals het Deltaprogramma, het Waterprogramma, het Nationaal Waterplan, de Nationale Klimaatadaptatiestrategie en het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie) water- en/of klimaatbeschermingsprogramma. De meeste kaders en wetten waarop deze geldstromen zijn gebaseerd gelden niet voor Caribisch Nederland.
- Richting de ministeries van EZK, IenW en LNV heeft DGKR ambtelijk aangegeven dat het principe *comply or explain* leidend is. In de beantwoording van de Kamervragen is daarom opgenomen dat het Rijk met maatwerk-maatregelen voor het Caribisch deel van Nederland komt. Zo wordt in de Nationale Klimaatadaptatiestrategie ook de mogelijkheid genoemd dat het Rijk ondersteuning biedt aan CN.

¹ [IPCC-rapport \(27-02-2022\) 'Climate Change: Impacts, Adaptation and Vulnerability'](#)

Toelichting

- Het *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC) is een organisatie van de Verenigde Naties om risico's van klimaatverandering te evalueren. Het IPCC bestaat uit honderden experts en de werkgroep evalueert wetenschappelijk onderzoek op het gebied van klimaatverandering.
- In de beantwoording van de Kamervragen wordt verwezen naar het Natuur en Milieu Beleidsplan CN 2020-2030 (NMBP), het Klimaatsignaal '21 van het KNMI en de EZK-vervolgkamerbrief over de verduurzaming in CN.
 - Onderdeel van het NMBP is het uitvoeren van onderzoek naar de gevolgen van klimaatverandering voor CN. Dit staat los van, en is minder uitgebreid dan, de klimaatscenario's die momenteel door het KNMI voor heel Nederland worden opgesteld. IenW dekt de kosten van het opstellen van de klimaatscenario's.
 - Het KNMI heeft voor het eerst in 2021 een hoofdstuk gewijd aan Caribisch Nederland. CN komt hierin summier aan bod, omdat hiervoor geen middelen beschikbaar zijn. De geschatte kosten door KNMI om uitgebreidere analyses uit te voeren, vallen met €700.000 ook erg hoog uit. In het bestedingsplan van het NMBP is voor klimaatadaptatie in totaal €450.000 beschikbaar gesteld vanaf 2022 tot 2024 (€150.000 + €100.000 + €100.000) voor een nader onderzoek en een bureau over de implementatie.
 - Volgens LNV is er al veel informatie beschikbaar over wat klimaatverandering betekent voor CN; dit zal niet zo uitvoerig zijn als het KNMI voor ogen heeft. Er zijn door LNV beperkte middelen vrijgemaakt voor het uitwerken van klimaatscenario's voor CN en de vraag is of het zinvol is om hier (evt. buiten het NMBP om) toch nog eens naar te kijken; dat zou met EZK en IenW moeten gebeuren, en met KNMI verder te bespreken hoe op de kosten kan worden bespaard.
 - Op het gebied van klimaatmitigatie ontvangt de Kamer op korte termijn een vervolg kamerbrief wat betreft verdere verduurzaming CN. Samen met EZK worden hierin stappen gemaakt. De financiering voor de duurzame transitie op Saba en Sint Eustatius is naar verwachting binnenkort rond (middelen uit het SDE++ en de CN-envelop).
 - Voor Bonaire ligt het complexer, mede door de volatiele olieprijs, variërende kosten van de totale investering, het verstrekken van subsidie door EZK (inclusief eventuele deelname van WEB), rol BBT en de algehele gevoeligheden hierover op het eiland. Er wordt gewerkt aan een gezamenlijke nota met de diverse opties en de impact hiervan voor Bonairianen, die tijdens een nog in te plannen BWO met minister Jetten, wordt voorgelegd.

N.B.: Het ministerie van EZK heeft tijdig een uitstelbriefje aangevraagd i.v.m. de interdepartementale afstemming.

Politieke context

De duurzame transitie en klimaat (mitigatie en adaptatie) zijn in toenemende mate belangrijke onderwerpen in de Caribische delen van het Koninkrijk. Ook vanuit de Kamer is hier aandacht voor; in de afgelopen debatten, Kamervragen en moties. Op het gebied van klimaatmitigatie zijn er kansen met de fysiologische omstandigheden om met relatief geringe investeringen tot significante verduurzaming te komen. Op het gebied van klimaatadaptatie heeft de gezaghebber van Bonaire onlangs aandacht gevraagd om de gevolgen van klimaatverandering op de middellange en lange termijn zorgvuldig in kaart te brengen.

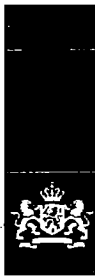
Onze referentie
2022-0000266030

Datum
16 mei 2022

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
N.v.t.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Beantwoording Kamervragen IPCC rapport i.r.t. CN	

Aan
VanStaatssecretaris BZK
DGKR

nota

Bestedingsplan NMBP

TEN BEHOEVE VAN
GESPREK OP 15 MAART
2022Nota actief openbaar
NeeOnze referentie
2022-0000125859Datum
9 maart 2022Opgesteld door
5.1.2.e, Directie
Koninkrijksrelaties
T 5.1.2.e

Samengewerkt met

Bijlage(n)
1**Aanleiding**

Op uw verzoek spreekt u op dinsdag 5 april a.s. om 15.15u uur met de minister voor Natuur en Stikstof, mevrouw Van der Wal – Zeggelink.

Aanleiding is het bestedingsplan ten behoeve van de uitvoering van het Natuur- en Milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2020-2030 (NMBP, bijlage 1). Dit plan gaat over de besteding van de in het coalitieakkoord gereserveerde 35 miljoen euro voor de uitvoering van bestaand beleid (eerste fase tot 2025), vastgelegd in het NMBP en de bijbehorende eilandelijke uitvoeringsagenda's.

Geadviseerd besluit

- Er is voor dit overleg geen vooraf vastgelegde agenda. Geadviseerd wordt onderstaande onderwerpen aan de orde te stellen:
 1. Bestedingsplan NMBP en daaraan gekoppelde ambities gedurende deze kabinetsperiode
 2. Uitvoering bestedingsplan
 3. Monitoring
- Instemmen met het voorleggen van het bestedingsplan aan het ministerie van Financiën zodat de middelen per voorjaarsnota naar het ministerie van LNV kunnen worden overgeheveld en de uitvoering verder vorm kan krijgen.

Kern

Deze nota geeft een aantal aanknopingspunten voor het gesprek over het bestedingsplan NMBP.

Het overleg vindt plaats via Webex. U wordt ambtelijk ondersteund door 5.1.2.e. De minister voor Natuur en Stikstof wordt ondersteund door in ieder geval 5.1.2.e. 5.1.2.e.

Toelichting

Per mogelijk gespreksonderwerp:

1. Bestedingsplan NMBP en daaraan gekoppelde ambities gedurende deze kabinetsperiode*Toelichting:*

Het NMBP geeft het kader voor natuur- en milieubeleid voor de eilanden en beoogt de achterstanden in te lopen en om de rijke natuur van Caribisch Nederland te behouden, te beschermen en op duurzame wijze te benutten.

Datum
9 maart 2022

- We gaan de unieke cultuur en natuur van Bonaire, Saba en Sint Eustatius, zowel boven als onder water, beter beschermen.
- Incidenteel wordt 35 miljoen euro gereserveerd voor de uitvoering van de eerste fase (tot 2025) van het Natuur en milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2020-2030.

De gestelde doelen in het NMBP zijn ambitieus. Een flink deel van de doelen moet al bereikt worden voor het einde van de huidige kabinetsperiode (zie bijlage 4 en zie voor een volledig overzicht van te bereiken doelen 2020-2030 bijlage 3 van het NMBP zelf (bijlage 1)).

Gesprekspunten:

- [illegible]

Toelichting:

Vanuit het Rijk vindt de uitvoering interdepartementaal gecoördineerd programmatisch plaats. De ministeries van BZK, IenW, LNV (en voor onderdelen

ook EZK) zijn betrokken vanuit hun verantwoordelijkheden voor koninkrijkszaken, ruimtelijke ordening, milieu en water, landbouw, natuur en visserij en toerisme.

Onze referentie
2022-0000125859

Datum
9 maart 2022

Voor ieder eiland bestaat er een programma NMBP waarbij de aansturing plaatsvindt door een eilandelijke stuurgroep NMBP, bestaande uit de gezaghebber (tevens voorzitter), gedeputeerden en vertegenwoordigers van betrokken ministeries.

Uitvoering

De uitvoering vindt grotendeels plaats onder verantwoordelijkheid van de openbare lichamen die nauw betrokken zijn bij de beleidsvorming en het bestedingsplan. De acties in het bestedingsplan sluiten dan ook aan bij de eilandelijke uitvoeringsagenda's.

Grootste uitdaging bij het behalen van de gestelde doelen is de lokale uitvoeringskracht. Om de gestelde doelen te behalen en de beschikbare middelen effectief en tijdig te besteden moeten de openbare lichamen daarop zijn toegerust. Met het oog daarop wordt bij elke voorgestelde actie in het bestedingsplan ook rekening gehouden met de benodigde uitvoeringskracht. Waar nodig is het (tijdelijk) versterken van de benodigde uitvoeringskracht integraal onderdeel van het plan. Deze (tijdelijke) versterking kan daarmee door de openbare lichamen worden geregeld. Vanuit het OLB komen signalen binnen dat de hoge ambities van met name LNV en IenW, onder andere op het NMBP, een hoge druk leggen op het lokale ambtenarenapparaat. Dat komt de effectiviteit niet ten goede en moet worden opgelost. Het Rijk kan assisteren om te ontzorgen, bijvoorbeeld door het aanzoeken van experts met Caribische roots (via het TOP-traineeship bijvoorbeeld).

Gesprekspunten:

- 5.1.2.1 [redacted]
[redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

3. Monitoring

Onze referentie
2022-0000125859

Toelichting:

Jaarlijks wordt er gerapporteerd aan de Kamer over de voortgang van de uitvoering van het NMBP. Daarnaast wordt in 2024 de staat van de natuur in Caribisch Nederland opgesteld als basis voor de evaluatie van het NMBP.

Datum
9 maart 2022

LNV is hoofdverantwoordelijk voor het uitvoeren van de evaluatie in 2024. BZK en IenW zijn mede verantwoordelijk voor het NMBP en de uitvoering daarvan en daarmee ook voor de evaluatie. De evaluatie wordt opgenomen in de Strategische Evaluatie Agenda van de begroting van LNV.

Bijstelling van het plan is mogelijk. Dit kan per eiland. De voortgang van het plan wordt maandelijks besproken in de stuurgroepen. De stuurgroepen beslissen over eventuele aanpassing of bijstelling van de uitvoering. Indien aan de orde worden aanpassingen en bijstellingen in hoofdlijnen meegenomen met de rapportage aan de Kamer.

Gesprekspunten:

- 5.1.2. [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Politieke context

Een aantal onderwerpen in het NMBP heeft veel politieke belangstelling, zoals bescherming van het koraal, omgaan met klimaatverandering en het tegengaan van loslopende grazers. Hierover worden regelmatig Kamervragen gesteld. Zo zijn over de ontwikkelingen rondom resort Chogogo op Bonaire recent vragen gesteld. De eerste set antwoorden wordt op zeer korte termijn naar de Kamer gestuurd en de tweede set volgt binnenkort. Deze tweede set wordt uiterlijk begin volgende week aan u voorgelegd.

Een risico is mogelijk beperkt politiek draagvlak voor sommige maatregelen. Daarvan is momenteel geen indicatie maar de ervaring leert dat dit gedurende een traject wel tot uiting kan komen. Het reguliere overleg in de interbestuurlijke stuurgroepen en communicatieplannen worden ingezet om dit risico zoveel mogelijk te beheersen.

Krachtenveld

Omdat het bestedingsplan de uitvoering van bestaand beleid betreft, heeft de minister van LNV in deze fase niet zelf het initiatief genomen tot een gesprek.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
------------	------	------------

1.	NMBP 2020-2030	
2.	Formulier FIN inzake bestedingsplan	
3.	Bestedingsplan	
4.	Doelen NMBP 2020-2030	

Onze referentie
2022-0000125859

Datum
9 maart 2022

Aan
VanStaatssecretaris van BZK
DGKR

nota

Vorbereiding gesprek gedeputeerde Den Heyer

TER INFORMATIE

Nota actief openbaar
NeeOnze referentie
2022-0000154425Datum
21 maart 2022Opgesteld door
5126, DGKR
T 5126

Samengewerkt met

Bijlage(n)
1**Aanleiding**

Op 22 maart van 11:00-11:45u heeft u een overleg met gedeputeerde Nina den Heyer van Bonaire en minister Rob Jetten. Vervolgens heeft u van 12:00 – 12:30u een gesprek met alleen mw. Den Heyer. Deze nota dient als voorbereiding op de overleggen.

Geadviseerd besluit

Kennismemen van deze nota. U wordt bij beide overleggen vergezeld door 5126

Kern

- **Buiten reikwijdte**
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- Omdat mw. Den Heyer ook met dhr. Jetten spreekt, zal er speciale aandacht worden besteed aan duurzame energie en de kostenreductie die dit kan opleveren voor de lokale bevolking; Bonaire als living lab voor duurzame innovaties; en de impact van klimaatverandering. In de bijlage vindt u de voorlirbereiding vanuit EZK van het gesprek met dhr. Jetten.
- In de toelichting worden deze onderwerpen nader beschreven en worden suggesties voor uw inbreng gedaan. Omdat het gesprek met dhr. Jetten eerst plaatsvindt, staan de EZK-onderwerpen als eerste genoemd.

Toelichting**WEB (Water en Energiebedrijf Bonaire) en duurzame energie**

- Er zijn drie bedrijven betrokken bij de elektriciteitsvoorziening van Bonaire:
 - WEB is het eilandelijke elektriciteit-, drinkwater- en afvalwaterbedrijf. Het distribueert elektriciteit maar produceert zelf niet.
 - De private elektriciteitsproducent 5126, verkoopt alle productie aan WEB.

- De in april 2021 opgerichte beleidsdeelneming Bonaire Brandstof Terminals heeft op verzoek van de Kamer ook de doelstelling zich in te zetten voor verduurzaming.
- WEB heeft in 2017-2018 een plan gemaakt voor verduurzaming van de productie.
- 5.1.2.b heeft in 2019 een bod gedaan dit met een geheel eigen investering van 5.1.2.b mln. te realiseren.
- WEB en het eilandsbestuur gaven er echter de voorkeur aan om voor een deel van de investering (32 miljoen) subsidie vanuit het Rijk te vragen. Dit om op de lange termijn elektriciteit betaalbaar te houden.
- EZK heeft BBT intussen 10 mln. euro verstrekt om te participeren in verduurzaming, waarmee BBT in samenwerking met 5.1.2.b het verduurzamingsplan zou kunnen uitwerken. Dit ligt gevoelig bij het OLB, omdat lokaal de zorg bestaat dat BBT dit budget niet zal inzetten voor verduurzaming.
- EZK staat achter het plan van BBT en 5.1.2.b, omdat ook met dit plan nog tariefverlaging gerealiseerd zou kunnen worden. Het is wel de vraag of deze verlaging in de ogen van het OLB voldoende is. Mogelijk zal de gedeputeerde dit punt adresseren richting minister Jetten.

Onze referentie
2022-0000154425

Datum
21 maart 2022

Mogelijke inbreng:

- 5.1.2.i [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Bonaire als living lab voor het ontwikkelen en testen van duurzame innovaties

- Op klimaat- en energiegebied wordt Bonaire soms genoemd als goede locatie voor "Research and Development".
 - Wageningen Universiteit heeft al jaren een project om de kweek van algen te onderzoeken (doel: algen als voedingsbron voor ecologische diversificatie, visteelt in de aquacultuur).
 - Een jongerendenktank van Bonaire is voortvarend bezig met ideeën over waterstof en ammoniak als energiedragers.
- Het blijft bij R&D naar duurzame technologie de vraag wat de locatie Bonaire te bieden heeft boven andere locaties. Voordelen zijn de overvloed aan zon en wind; tevens kan het feit dat Bonaire integraal onderdeel is van Nederland investeerders comfort bieden. Tevens zijn er goede mogelijkheden om te pionieren: proeftuinen voor innovatie, mede mogelijk omdat er minder stringente regels zijn vergeleken met Europees Nederland.

- 5.1.2.i [redacted]
[redacted]

Verkenning wat de impact is van klimaatverandering op Bonaire

- Onze referentie**
2022-0000154425
- Datum**
21 maart 2022

Valt buiten reikwijdte

Item Category	Count/Percentage (approximate)
1	10
2	100
3	100
4	70
5	90
6	80
7	95
8	95
9	100
10	95
11	80
12	30
13	95
14	70
15	100
16	90
17	90
18	25
19	75
20	100

[illegible]

- Valt buiten reikwijdte [redacted]
[redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- 5.1.2.1 [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- De uitvoering hiervan zal in gezamenlijkheid, met het OLB, worden opgepakt en ook onderdeel uitmaken van het nieuwe Bestuursakkoord met Bonaire. Er komen heldere afspraken t.a.v. doelen en investeringen.
5.1.2.1 [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- Valt buiten reikwijdte [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Onze referentie
2022-0000154425
Datum
21 maart 2022

Onderwijshuisvesting

- Valt buiten reikwijdte [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan Staatssecretaris van BZK
Van DG KR

DG Koninkrijksrelaties
Cluster Bestuurlijke
Ontwikkeling

Contactpersoon

S.12a

T **S.12a**

Datum

11 juli 2019

Kenmerk

2019-0000374177

Bijlage(n)

1

nota

Overleg met staatssecretaris van IenW

Aanleiding/probleemstelling

U spreekt vrijdag 12 juli met de staatssecretaris van IenW, voorafgaand aan haar reis naar het Caribisch gebied.

Met opmerkingen **S.12a**: 11/07 **S.12a**

Advies/actie

Kennisnemen van deze nota ter voorbereiding van uw gesprek.

Betrokken BZK onderdelen

KR

Toelichting

Bijgaand treft u het programma van de staatssecretaris van IenW aan. Het betreft een bezoek aan Caribisch Nederland, waarbij vooral IenW onderwerpen als zeehavens, luchthavens, afval, veiligheid (brandstof), milieu en mobiliteit centraal staan. Een aantal onderwerpen die spelen kunt u, hoewel niet alle onderwerpen binnen de portefeuille van de staatssecretaris vallen, met staatssecretaris Van Veldhoven bespreken, ook omdat zij mogelijk op deze onderwerpen wordt aangesproken door de openbare lichamen.

Caribisch Nederland: MoU over verbod single-use plastics

Er wordt op alle drie de eilanden een MoU ondertekend waarin het verbod op single-use plastics centraal staat. IenW ondersteunt 'de eerste jaren' en denkt mee over vervangingsmaterialen. Dit is een positief initiatief en goed dat IenW zich op deze wijze samen met de openbare lichamen voor het milieu inzet.

Er is wel een aandachtspunt dat u de staatssecretaris van IenW kunt meegeven: IenW moet oog houden voor de structurele kostendekking van deze beleidskeuze.

- U kunt vragen hoe dat duurzaam is geborgd en op welke wijze dat verder gaat dan slechts 'ondersteuning in eerste jaren'.
- U kunt vragen wat deze MoU in de uitvoering van de openbare lichamen vraagt, gelet op de geringe uitvoeringskracht van de openbare lichamen.

Sint Eustatius: erosie

De infrastructuur op Sint Eustatius wordt op meerdere cruciale plaatsen bedreigt door erosie. Luchthaven, zeehaven en het wegennet staan onder druk. De orkanen hebben een versterkend effect gehad op de erosie op het eiland en direct daarna is in het kader van de wederopbouw een ruwe inschatting gemaakt van

Datum
11 juli 2019

Kenmerk
2019-0000374177

€ ~~100 miljoen~~, voor de aanpak van de 'erosie bij de landingsbaan'. Dat budget is ook beschikbaar vanuit de wederopbouw middelen.

Voor de (met erosie samenhangende) kustbescherming bij de weg naar de haven is vanuit de regio-envelop € 10 miljoen beschikbaar. Daarnaast zijn er aparte en nog grotendeels onbestede wederopbouwbudgetten voor zee- en luchthaven beschikbaar die niet rechtstreeks aan de erosie gerelateerd zijn. Waaronder valt bijvoorbeeld de € 10 miljoen voor de luchthaven/nieuwe terminalgebouw en de € 10 miljoen voor de zeehaven.

Afgelopen jaar is gewerkt aan een integrale visie op de aanpak van erosie. Dat is inhoudelijk logisch gezien de schaal der dingen op Sint Eustatius. Alles hangt met elkaar samen. Uit rapporten van Royal Haskoning en RWS blijkt echter dat de kosten in de volle breedte veel hoger zijn dan oorspronkelijk ingeschat. Een exacte raming is (nog) niet te geven, maar ambtelijk wordt gesproken over extra benodigd budget van € 10 miljoen. Een claim van IenW voor de integrale aanpak is dit voorjaar – intern IenW – aangehouden. 5.1.2.e verwees de 5.1.2.e vorige maand informeel naar BZK en de nog te verdelen 'potloodgelden' (totaal 20 miljoen 2^e tranche regio enveloppe) in een poging tot andersoortige dekking. Het bovengenoemde wederopbouw- en enveloppe geld (€ 10 miljoen) ligt intussen nog steeds op de plank en uit een concept rapport van RWS blijkt dat een aanpak in deel projecten mogelijk is.

- De vraag doet zich dan ook voor of het niet wenselijk zou zijn dat IenW, met het beschikbare geld, een start maakt met één van de deelprojecten. U kunt dit de staatssecretaris van IenW voorhouden.

Bonaire: de wegen

- **Valt buiten reikwijdte**

Age Group	Sub-Group	Percentage
18-29	18-24	90%
	25-29	85%
	30-34	75%
	35-39	65%
	40-44	55%
30-49	30-34	85%
	35-39	80%
	40-44	70%
	45-49	60%
	50-54	50%
50-69	50-54	80%
	55-59	75%
	60-64	65%
	65-69	55%
	70-74	45%

Valt buiten reikwijdte

□

□

□

□

Bonaire: mobiliteit

Er wordt een MoU (bijgevoegd) ondertekend waarin gesproken wordt over duurzame mobiliteit en de rol van fietsen daarbij, alsook samenwerking met gemeenten. Het onderwerp fietsen is pas recent gelanceerd door het BC Bonaire. Het fietsteam van IenW is enthousiast om zich in te zetten voor Bonaire.

- U kunt aandacht vragen voor de koppeling met de bestaande samenwerking gemeente Den Haag en Aruba. Die werken de afgelopen jaren samen op het gebied van fietsenmobiliteit en -educatie en dit is mede door KR gefaciliteerd. 5.12.e en 5.12.e hebben de ambitie om die samenwerking voort te zetten, mits ook andere departementen (OCW, IenW, VWS) zich willen committeren. BZK en de gemeente Den Haag zijn momenteel in gesprek met IenW om te kijken of de ervaring die op Aruba is opgedaan ingezet kan worden voor Bonaire. De gemeente Den Haag is bereid om een mogelijke ondersteuning aan Bonaire een plek te geven in het fietsenplan 2019-2020 Aruba. Dat plan wordt nu door de gemeente opgesteld.
- U kunt aangeven dat Bonaire – met behulp van IenW - wel scherp moet aangeven wat zij precies op dit gebied willen, zodat de vervolgstappen zichtbaar worden en er gerichte resultaten geboekt worden. 5.12.i
- U kunt aangeven dat er nauwe samenhang met het Bestuursakkoord is, en dat dit initiatief inclusief de oprichting van een stuurgroep mobiliteit versterkend en niet concurrerend moet zijn op de acties uit het Bestuursakkoord (KR zal hier overigens voor waken door ook in de stuurgroep zitting te nemen).

Datum
11 juli 2019
Kenmerk
2019-0000374177

- Ook hier dient IenW er alert op te zijn dat de uitvoering hiervan niet te veel van het OLB vraagt en dit ten koste kan gaan/ gaat van andere prioriteiten.

Politieke context
Is u bekend.

Communicatie
Geen communicatie voorzien.

Klimaat, duurzaamheid en energie

Onderwerp	Klimaat / duurzaamheid
Dossierhouder(s)	5.1.2.e

Kernboodschap

- In Caribisch Nederland liggen veel kansen voor het opwekken van duurzame energie. Om de kansen te benutten, werkt TNO aan een routekaart naar een 100% duurzame energievoorziening in Caribisch Nederland.
- Het kabinet stelt (samen met de openbare lichamen) per eiland een concreet actieplan voor verduurzaming op. Het plan is gericht op substantiële verduurzaming op de korte termijn en het perspectief van duurzame klimaat-neutrale eilanden op de lange termijn.
- Dit is niet alleen belangrijk voor de natuur en het milieu, maar ook vanuit een kosteninvalshoek. Verduurzaming betekent minder afhankelijkheid van stijgende olieprijs, met als doel de tarieven te stabiliseren en op termijn te verlagen.
- De minister van Klimaat en Energie informeert de Kamer hierover binnenkort.
- In het regeerakkoord is veel aandacht voor klimaatmitigatie en het tegengaan van klimaatverandering.
- Vanuit het *comply or explain* principe (en de ambitie in het regeerakkoord om Caribisch Nederland een gelijkwaardig deel van Nederland te laten zijn, ligt het in de rede dat CN (zowel qua middelen en uitvoeringskracht) wordt meegenomen in de ambities vanuit het klimaat- en transitiefonds. Ook ambities voor het vergroten van het aandeel duurzame energie in CN moeten daarin worden meegenomen.

Felten

Gevolgen klimaatverandering

- Uit het Klimaatsignaal '21 van het KNMI en andere rapporten komt naar voren dat de Caribische delen van het Koninkrijk als gevolg van klimaatverandering te maken zullen krijgen met toenemende klimaatextremen, zoals: krachtigere orkanen en stormen met meer regen, overstromingen, droogte, hittegolven op land en zee.
- Vanwege de geografische ligging van de zes Caribische eilanden is de verwachting dat klimaatverandering een verschillende uitwerking op de eilandgroepen zal hebben. Op Aruba, Bonaire en Curaçao zal het warmer en droger worden. Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius bevinden zich in de orkaangordel, waardoor heviger orkanen zullen voorkomen.

Routekaart naar 100% klimaatneutrale energievoorzieningen (TNO-rapport)

- Op 22 april 2021 is de motie-Boucke c.s. (Kamerstuk 35632, nr. 15) over de verduurzaming van energie in Caribisch Nederland aangenomen. In deze motie wordt de regering verzocht om met CN een routekaart met bijbehorende financiële middelen op te stellen waarin uiteen wordt gezet hoe CN stappen kan zetten naar een klimaatneutrale energievoorziening en hierbij de mogelijkheden van *Ocean Thermal Energy Conversion* mee te nemen.
- TNO raadt aan dat de eilanden de al lopende verduurzamingsstappen uitvoeren. Over het laatste deel verduurzaming (tijdens dagen zonder zon en/wind) adviseert TNO pas later te besluiten, tot er (kostprijs)technische ontwikkelingen zijn. Dat is een valide voorstel, omdat de ontwikkeling van duurzaamheidstechnologieën zeer snel verloopt en de kosten van duurzame energietechnologieën jaarlijks dalen.
- Voor de volgende stap in verduurzaming op Sint Eustatius met een uitbreiding van de zonneweide is circa 5.12.5 euro nodig. Volgens TNO gaat het eiland hiermee naar 52% duurzame energie.
- Volgens het rapport van TNO is circa 10 miljoen euro nodig voor de volgende verduurzamingsstap op Saba (ruim 90% duurzame energie) door de toevoeging van windenergie. Hierna is door toevoeging van batterijen 100% duurzame energie binnen handbereik (raming: \$ 5.12.5 in 2030).
N.B.: Saba heeft onlangs €4,1 mln. via een Europese subsidie binnengehaald voor de transitie van duurzame energie.
- De volgende verduurzamingsstap van Bonaire bevatten plannen om richting 80% duurzame energie te gaan. Zie het fiche Brandstof Bonaire/BBT/WEB/5.12.5 voor meer informatie.

Middelen coalitieakkoord

- Voor het klimaat- en transitiefonds is 35 mld. euro gereserveerd voor de komende 10 jaar, aanvullend op de huidige Subsidieregeling Duurzame Energie (SDE++), om o.a. de benodigde energie-infrastructuur aan te leggen en de mobiliteit en de gebouwde omgeving te verduurzamen.
- Voor de uitvoeringskosten van medeoverheden en planbureaus die voortvloeien uit het klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid wordt 800 miljoen euro per jaar gereserveerd tot en met 2030, met een ingroeipad in 2023 en 2024. Het betreft 5,6 mld. euro cumulatief t/m 2030.
- Volgens het principe van comply or explain moet CN onderdeel zijn van deze investeringen.
- Het Kabinet trekt specifiek voor het de implementatie van het Natuur en Milieu Beleidsplan Caribisch Nederland (NMBP CN) 2020-2030 35 mln. euro uit.
- Het Kabinet investeert structureel 5.12.5 euro (CN-middelen), voornamelijk voor sociale zekerheid en armoedebestrijding in CN.

Klimaatadaptatie voor CN

- Minister LNV heeft de Kamer toegezegd nader onderzoek te doen naar de gevolgen van klimaatverandering voor CN in het kader van het NMBP CN.

- De afgelopen jaren is vanuit het oogpunt van duurzaamheid ingezet op recycling. Op elk eiland draait nu een volwaardige recycling faciliteit waarmee de grote recyclebare afvalstromen worden gescheiden van het restafval.
- Ook is ingezet op verduurzaming van de voedselvoorziening om zelfredzaamheid te vergroten, onder meer door verbetering van de diensten voor Landbouw, veeteelt en visserij, aanpak van loslopend vee, investering in goede watervoorziening voor landbouwactiviteiten, renovatie van het slachthuis (Bonaire), investering in waterbesparende hydroponics-installaties en aanpak van erosie. Hoewel lokale voedselproductie op alle openbare lichamen groeit en verder gestimuleerd zal worden, zal de afhankelijkheid van (dure) import blijven.
- Het ministerie van IenW zet zich in voor de aanleg van wegen met goede afwateringsystemen en de opbouw van orkaanbestendige zeehavens.

Onderwerp	Ruimtelijke ordening
Dossierhouder	5120

Kernboodschap

- Op 24 april 2020 werd het Natuur- en Milieubeleidsplan voor Caribisch Nederland naar de Kamer verzonden (Kamerstuk 2020D16055). Daarin is een van de genoemde beleidsacties de implementatie van de Wet grondslagen Ruimtelijke Ontwikkelingsplanning BES. In dat kader stelt minister De Jonge voor de zomer een beleidsagenda op voor wonen en ruimtelijke ordening in Caribisch Nederland.
- De minister van BZK heeft de wettelijke verplichting een overkoepelend ontwikkelingsprogramma (OP) op te stellen. Dit is een langetermijnvisie op ruimtelijke ontwikkeling.
- Vanuit BZK (directie Ruimte en Leefomgeving) wordt in nauw overleg met BZK/KR gewerkt aan een Ontwikkelingsprogramma. Er wordt nu gesproken met betrokken departementen en de openbare lichamen over de inhoud van het ontwikkelingsprogramma, het proces en tijdsplan.
- Het is van belang dat de visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de eilanden wordt vastgelegd in een algemeen kader, inclusief kaders voor behoud en herstel van koraal en natuur.
- In 'samenhang met het ontwikkelingsprogramma moeten de eilanden ruimtelijke ontwikkelingsplannen (ROP) opstellen. Een ROP draagt bij aan een toekomstbestendige inrichting van CN, de economische ontwikkeling van eilanden en het welzijn van de inwoners. In het ROP wordt de ruimtelijke visie van het eiland, de indeling en bestemmingen voor bouw, economie, natuur, etc. vastgelegd. Dit plan moet worden vastgesteld door het lokale bestuur; het kabinet hecht hier sterk gelet op het belang van duurzame groei en goede dienstverlening aan de burgers.
- Tevens is actie vereist om tot gedegen en transparante vergunningsverlening te komen en om de handhaving en toezicht te verbeteren. Hier maak ik afspraken over in de bestuursakkoorden.

Felten

- De Wet grondslagen Ruimtelijke Ontwikkelingsplanning BES vormt, samen met de Wet volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer BES, de basis voor de ruimtelijke ordening op de eilanden. Daarin staan de taken en bevoegdheden beschreven van de minister en van de openbare lichamen.
 - De minister van BZK is verantwoordelijk voor een samenhangend en duurzaam rijksbeleid voor de ruimtelijke ontwikkelingen in Caribisch

Nederland. Deze langetermijnvisie op ruimtelijke ontwikkeling wordt samengevat in een ontwikkelingsprogramma (OP).

- Passend ruimtelijk beleid dient als basis voor ontwikkelingen in het fysiek domein. De openbare lichamen gaan over hun eigen ruimtelijke planning. Een eilandelijk ruimtelijk ontwikkelingsplan (vergelijkbaar met een bestemmingsplan) is bedoeld om het ruimtelijk beleid voor de komende jaren vast te leggen. In het ontwikkelingsplan wordt vastgelegd waarvoor, waar en hoe er de komende jaren gebouwd kan worden. Daarmee is het een juridisch instrument om nieuwe ruimtelijke en functionele ontwikkelingen te toetsen. Het OP van het rijk dient daarbij als algemeen ruimtelijk kader.
- Het rijksbeleid richt zich op de volgende algemene doelstellingen:
 - a. het bewaren van evenwicht tussen de beschikbare ruimte en de daarop te bevorderen ontwikkeling, mede in het licht van de bevolkingsgroei waartoe deze zal leiden;
 - b. het scheppen van ruimtelijke voorwaarden voor het behoud van een gezond leefmilieu, onder meer door het veiligstellen van natuur- en recreatieruimte in overeenstemming met de toekomstige omvang van de bevolking, en door het zuiver houden van water, bodem en lucht;
 - c. het beschikbaar komen van woonruimte en van de bijbehorende sociale en culturele voorzieningen dient zoveel mogelijk gelijke tred te houden met de groei van de bevolking en de uitvoering van de ontwikkelingsprojecten;
 - d. het tijdig nemen van maatregelen voor het aanpassen van de bestaande bebouwingskernen aan de nieuwe ontwikkeling en voor het verbeteren van onvoldoende woningtoestanden.
- Het OP dient als algemeen kader voor meerjarenplannen en andere uitvoeringsprojecten. Het kabinet stelt 35 miljoen euro beschikbaar voor behoud en herstel van natuur. Een deel van de middelen gaat naar het versterken van de uitvoeringskracht voor het lokaal goed uitvoeren van het NMBP. De acties en inzet van de middelen in het bestedingsplan sluiten aan bij de ambities zoals verwoord in de hoofdlijnenbrief, namelijk:
 - Behoud en herstel van natuur en tegengaan erosie
 - Ruimtelijke ordening en infrastructuur
 - Afvalverwerking en riolering
 - Versterken van de uitvoeringskracht en inzet middelen
- Het lokaal uitvoeren van het NMBP en de ruimtelijke ontwikkelingsplannen is een verantwoordelijkheid van de openbare lichamen.
- Het streven is om het OP begin 2023 vast te stellen.

Onderwerp	Natuur- en Milieubeleidsplan
Dossierhouder	512e

Kernboodschap

- De natuur van Bonaire, Sint Eustatius en Saba is uniek en moet beschermd en behouden worden. Een gezonde natuur draagt bij aan het welzijn van de inwoners, een toekomstbestendig eiland, en aan de economische ontwikkeling van de eilanden.
- Het op 24 april 2020 aan de Kamer gezonden Natuur en Milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2020-2030 (NMBP) geeft het kader voor natuur- en milieubeleid voor de eilanden. Het doel is om de rijke natuur van Caribisch Nederland te behouden, te beschermen en op duurzame wijze te benutten. Het Rijk geeft hiermee het kader. De uitvoering vindt grotendeels plaats onder verantwoordelijkheid van de openbare lichamen.
- Voor de uitvoering van het NMBP is in het coalitieakkoord 35 miljoen gereserveerd.
- Doel en de acties van het NMBP: bestrijding erosie, koraalrifherstel, duurzame kustontwikkeling, effectief afval- en waterbeheer, educatie en communicatie, landbouwonwikkeling, ruimtelijke ordening en handhaving/toezicht. Het bestedingsplan met de uitwerking van de 35 miljoen tot 2025 is hierop gericht.

Feiten

Bestedingsplan

- Incidenteel is in het coalitieakkoord 35 miljoen euro gereserveerd voor de uitvoering van de eerste fase (tot 2025) van het NMBP. Het betreft de uitvoering van bestaand beleid, vastgelegd in het NMBP en de bijbehorende eilandelijke uitvoeringsagenda's. De 35 miljoen zijn aanvullend op de middelen die al vanuit de regio-envelop beschikbaar zijn gesteld (7,2 mln) en waarmee de implementatie van het NMBP al gestart is.
- Het bestedingsplan dient vastgesteld te worden door het ministerie van Financiën waarna ook de Kamer hierover wordt geïnformeerd. De middelen worden bij voorjaarsnota vervolgens toegevoegd aan de begroting van LNV.

Organisatie

- Ten behoeve van de implementatie van het NMBP is per eiland een stuurgroep land en water ingesteld. De stuurgroep is opdrachtgever voor de diverse uitvoeringsprogramma's. In de stuurgroepen, onder voorzitterschap van de

gezaghebbers, zijn naast de openbare lichamen de betrokken departementen (LNV, IenW en BZK) vertegenwoordigd.

Uitvoering

- De uitvoering van het NMBP is gestart in 2020. In het bijzonder is ingezet op de bescherming van het koraal, bijvoorbeeld met het voorkomen van erosie door het verwijderen van loslopende dieren uit de publieke ruimte (ter indicatie; op Bonaire lopen circa 35.000 geiten en 2.000 ezels rond). Ook is gestart met het professionaliseren van de veehouderij en visserij.
- Grootste risico is de uitvoeringskracht op de eilanden waar de acties uit het NMBP lokaal geïmplementeerd moeten worden. Een belangrijk deel van de middelen in het bestedingsplan is daarom bedoeld om de uitvoeringskracht (tijdelijk) te versterken.
- Daarnaast kan de lokale politieke context een risico vormen. Zo is de aanpak van loslopende grazers een politiek gevoelig thema en heeft Bonaire te maken met een toenemende interesse van grote projectontwikkelaars. Daarom zullen de voorstellen in nauw overleg met de openbare lichamen worden uitgewerkt. Bovendien kan het ruimtelijk ontwikkelingsprogramma (een van de acties in het NMBP) de nodige sturing geven door kaders te stellen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling.

TER ONDERTEKENING

Nota actief openbaar
Nee

Onze referentie
2022-0000139851

Datum
16 maart 2022

Opgesteld door
[redacted] DGKR
T [redacted]

Samengewerkt met

Bijlage(n)
0

Aan
Van

Staatssecretaris BZK
DGKR

nota

Nota Kamerbrief verduurzaming energie CN

Aanleiding

Naar aanleiding van uw BWO met de minister voor Klimaat en Energie op 20 februari 2022 over de (verdere) verduurzaming van het Caribisch deel van het Koninkrijk heeft EZK de brief aan de Tweede Kamer over duurzaamheid en klimaat in het Caribisch deel van het Koninkrijk aangepast.

Geadviseerd besluit

- Akkoord gaan met de aangepaste versie van de brief die mede namens u aan de Tweede Kamer wordt gestuurd.
- Op zeer korte termijn verder praten met de minister voor Klimaat en Energie over de klimaatambities en de benodigde financiering gericht op het Koninkrijk.

Aandachtspunten

- 5.1.2.1 [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- N.B.: Vanuit de CN-envelop is het voornemen om een bedrag te reserveren (4,3 + 2,5 miljoen euro) voor de duurzame energievoorziening voor Sint Eustatius en Saba. In de brief aan de Kamer kan op deze besluitvorming nog niet worden vooruitgelopen.

Toelichting

TNO-rapport: routekaart naar 100% klimaatneutrale energievoorzieningen

- Op 22 april 2021 is de motie-Boucke c.s. (Kamerstuk 35632, nr. 15) over de verduurzaming van energie in Caribisch Nederland aangenomen. In deze motie wordt de regering verzocht om met de eilanden Caribisch Nederland een routekaart met bijbehorende financiële middelen op te stellen waarin uiteen wordt gezet hoe Caribisch Nederland stappen kan zetten naar een klimaatneutrale energievoorziening en hierbij de mogelijkheden van *Ocean Thermal Energy Conversion* mee te nemen.

- TNO adviseert dat de eilanden de al lopende verduurzamingsstappen uitvoeren. Over het laatste deel verduurzaming (tijdens dagen zonder zon en/wind) adviseert TNO pas later te besluiten, tot er (kostprijs)technische ontwikkelingen zijn. Dat is een valide voorstel, omdat de ontwikkeling van duurzaamheidstechnologieën zeer snel verloopt en de kosten van duurzame energietechnologieën jaarlijks dalen.
- EZK heeft het WEB-subsidieverzoek niet gehonoreerd. In plaats daarvan wil EZK via de beleidsdeelneming Bonaire Brandstof Terminals (BBT) verduurzaming en betaalbaarheid bevorderen. Hiervoor kreeg BBT 10 miljoen euro eind december 2021 om daarmee te participeren tegen lage of geen financieringskosten. BBT kan met een dergelijk kapitaal goedkoop vreemd vermogen aantrekken waardoor een grotere participatie mogelijk wordt. Het beeld bij EZK is dat er op dit moment geen geld meer bij hoeft voor Bonaire.
- Voor de volgende stap in verduurzaming op Sint Eustatius met een uitbreiding van de zonneweide is circa 5,125 miljoen euro nodig. Volgens TNO gaat het eiland hiermee van een kleine 40% naar 52% duurzame energie.
- Volgens het rapport van TNO is circa 10 miljoen euro nodig voor de volgende verduurzamingsstap op Saba, van 40% naar ruim 90% duurzame energie door de toevoeging van windenergie. Hierna is door toevoeging van batterijen 100% duurzame energie binnen handbereik.
- N.B.: Saba heeft 4,1 miljoen euro via een Europese subsidie binnengehaald voor de transitie van duurzame energie.

Onze referentie
2022-0000139851
Datum
16 maart 2022

Middelen coalitieakkoord

- Andere bronnen aanwenden voor beleidsdoelstellingen in CN is in lijn met de ambitie in het Regeerakkoord om CN een gelijkwaardiger deel van het Koninkrijk te laten zijn.
- Voor het klimaat- en transitiefonds is 35 miljard euro gereserveerd voor de komende 10 jaar, aanvullend op de huidige Subsidieregeling Duurzame Energie (SDE++), om o.a. de benodigde energie-infrastructuur te verwezenlijken en de mobiliteit en de gebouwde omgeving te verduurzamen.
- Voor de uitvoeringskosten van medeoverheden en planbureaus die voortvloeden uit het klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid wordt 800 miljoen euro per jaar gereserveerd tot en met 2030, met een Ingroepad in 2023 en 2024. Het betreft 5,6 miljard euro cumulatief t/m 2030.
- Het Kabinet investeert structureel 30 miljoen euro (CN-envelop), voornamelijk voor sociale zekerheid en armoedebestrijding in CN. Hier worden ook middelen gereserveerd voor de transitie van duurzame energie.

Politieke context

- Duurzaamheid en klimaat zijn belangrijke thema's voor het kabinet en in de Caribische delen van het Koninkrijk. Er zijn kansen vanwege de fysiologische omstandigheden om met relatief geringe investeringen tot significante verduurzaming te komen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Bijlage 1 – Kamerbrief verduurzaming energie CN

Bijlage 2 – Bijlage bij de kamerbrief verduurzaming CN